

Objev století. Latimérie podivná, ryba, která zastavila čas

Před 75 lety, na konci roku 1938, došlo k jedné z největších přírodovědeckých senzací v historii. Rybáři tehdy u břehů Jihoafrické republiky vylovili rybu, kterou do té doby znali vědci jen ze starých zkamenělin. Zvláštní tvor, vypadající trochu jako z modrého porcelánu, dostal jméno latimérie podivná.

Podivného vodního živočicha ulovil poblíž ústí řeky Chalumna kapitán rybářské lodi Hendrik Goosen. Už na první pohled bylo zřejmé, že tentokrát v sítích uvízlo něco mimořádného. Výrazně modrá ryba měla namísto ocasu trojitý lalok a z jejího těla trčely končetiny, jež mohly být zrovna tak ploutvemi, jako krátkýma nohama s plovací blánou.

Goosen zhruba metr a půl dlouhého tvora dopravil do jihoafrického městečka New London, kde se o jeho identifikaci marně pokoušela zaměstnankyně místního muzea Marjorie Courtenayová- Latimerová. Rybu alespoň nechala vycpat a pořídila její náčrtky, jež se posléze dostaly do rukou zkušeného biologa z Rhodesovy univerzity Jamese Smitha. Ten pochopil, že se jedná o tvora, jehož věda považovala za dávno vyhynulého. Smith mu dal latinské jméno, odrážející v sobě místo nálezu i osobu, jež se o objev zasloužila – *Latimeria chalumnae*.

Lalokoploutvé ryby patří do blízkého příbuzenstva tvorů, z nichž kdysi, před nějakými 360 miliony lety, vznikli první suchozemští tvorové. Latimérie se přitom od svých prvohorních příbuzných nijak výrazně vzhledově neliší. Jakoby tato ryba zamrzla v čase. Až do jejího objevu se vědci domnívali, že poslední příslušníci lalokoploutvých vyhynuli před 65 miliony lety, společně s dinosaury.

Jihoafričané se pak o získání dalšího exempláře latimérie podivné pokoušeli dlouho marně. Druhý kus byl uloven až po 14 letech u Komorských ostrovů, kde – jak se ukázalo – žilo latimerií nejvíce. Postupně však rybáři přišli „jak na to“ a začali lovit až několik ryb ročně, vesměs pro přední světová muzea. Problém byl, že vzácné ryby

vytažené na hladinu brzy umíraly. Proto později, a také díky rozvoji techniky, začali vědci tyto podivuhodné tvory raději sledovat přímo v jejich přirozeném prostředí.

Bylo zjištěno, že tato velká (až 180 cm dlouhá a 90 kg vážící) dravá ryba žije nad rozeklaným skalnatým dnem v hloubkách kolem 200 m. Rozmnožuje se poměrně neobvykle – má obrovské jikry, které trochu vypadají jako pomeranč. K oplodnění dochází v těle matky. Zde se také mládě vyvíjí až do velikosti zhruba půl kilogramu. Nakonec matka po dlouhé graviditě „porodí“ jen velmi malý počet živých mláďat o hmotnosti kolem 0,5 kg.

Záběry z podvodních kamer také ukázaly, že tato ryba moc neplave, svoje ploutvovité končetiny spíše používá k „vykračování si“ po dně. Zároveň ale bylo zjištěno, že na kořist umí zaútočit nečekaně rychle.

Závažné však bylo i zjištění, že populace latimérie v severní části Mosambického průlivu u Komorských ostrovů je skutečně malá a zahrnuje pravděpodobně jen několik set jedinců. To znamená, že několik desítek kusů ulovených pro světová muzea mohlo budoucnost tohoto tvora, který žije ve skrytu mořských hlubin v nezměněné podobě už od dob dinosaurů, a vlastně ještě mnohem déle, vážně ohrozit. Dnes je proto latimérie přísně chráněná a je s ní, nebo i částmi jejího těla zakázáno obchodovat.

V roce 1997 byla ve vodách u břehů Indonésie (nedaleko ostrova Celebes-Sulawesi) objevena latimérie s načervenalou barvou. Testy DNA ukázaly, že se jedná o samostatný druh latimérie, jemuž vědci dali pojmenování latimérie celebeská.

Stanislav Drahný 1. ledna 2014 • 15:30

<https://www.reflex.cz/clanek/veda/53721/objev-stoleti-latimerie-podivna-ryba-ktera-zastavila-cas.html>

Přeléstnout očima text a najít v něm klíčové pojmy

1. Přeléstni zběžně první větu odstavce 1. Která slova jsi zaznamenal/a?
2. Přeléstni očima zbývající věty odstavce 1.
a/ Která důležitá slova jsi zaznamenal/a?
b/ Co je klíčovým pojmem v odstavci 1?
3. Teď přeléstni očima odstavce 2 až 9. V každém z nich urči klíčový pojem a jednou větou jej vysvětli.
4. Přečti si, jak jsi shrnul/a obsah titulku, fotografie a odstavců. Nyní shrň jednou nebo dvěma větami hlavní sdělení celého článku.